

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра _____ Економіки підприємства _____

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
_____ Янковий О.Г.
“31” травня 2016 р.

ВИПУСКНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
за напрямом підготовки економіка підприємства

за темою:

«Фактори та шляхи підвищення рентабельності підприємства» (на прикладі ТОВ «Заваллівський графіт»)»

Виконавець

Студентка **44 групи, ФЕУП**

Кільчевська Тетяна Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Літвінов Олександр Сергійович

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2016

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3-4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОНЯТТЯ РЕНТАБЕЛЬНІСТЬ.....	5-30
1.1. Сутність, критерії та показники економічної ефективності діяльності.....	5-16
1.2. Рентабельність як основний показник економічної ефективності: сутність, класифікація та методи розрахунку.....	16-24
1.3. Фактори та шляхи підвищення рентабельності підприємства.....	24-30
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ТЕХНІКО-ЕКОНОМІЧНИХ ПОКАЗНИКІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ».....	31-51
2.1. Загальна характеристика підприємства ТОВ «Заваллівський графіт».....	31-38
2.2. Аналіз основних техніко-економічних показників діяльності підприємства.....	39-48
2.3. Аналіз рентабельності підприємства.....	49-51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ТОВ «ЗАВАЛЛІВСЬКИЙ ГРАФІТ».....	52-71
3.1. Загальні шляхи підвищення рентабельності на підприємстві.....	52-58
3.2. Розрахунок економічної ефективності заходів щодо підвищення рентабельності ТОВ «Заваллівський графіт».....	58-71
ВИСНОВОК.....	72-75
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	76-80
ДОДАТКИ.....	81-89

ВСТУП

Відносний показник прибутку – рентабельність, є основним показником ефективності роботи підприємства, який характеризує інтенсивність господарювання. Життєздатність підприємства багато в чому залежить саме від того, якою мірою забезпечена фінансова віддача ресурсів та наскільки досягається рівень прибутковості в процесі формування витрат.

Актуальність теми: на сьогоднішній день, проблема збільшення прибутковості є однією із найважливіших задач на сучасних підприємствах. На жаль, не всі організації змогли відійти від наслідків економічної кризи. Тому, одним із актуальних завдань сучасного етапу є оволодіння керівниками, які зайняті у сфері економіки та виробництва, сучасними методами ефективного отримання та формування рентабельності в процесі виробничої діяльності організації. Ефективне управління формуванням рентабельності передбачає побудову в організації відповідних організаційно-методичних систем забезпечення цього управління, знання основних механізмів формування рентабельності, використання сучасних методів її аналізу і планування.

Мета бакалаврської роботи полягає в теоретичному і практичному обґрунтуванні пошуку шляхів підвищення рентабельності діяльності ТОВ «Заваллівський графіт».

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити основні недоліки в трактуванні поняття «ефективність»;
- встановити класифікацію видів ефективності в залежності від історичного розвитку показника;
- розкрити поняття «рентабельність» та методику визначення основних показників;
- дослідити фактори, що впливають на формування рентабельності;
- дати загальну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- оцінити основні техніко-економічні показники фінансового стану підприємства за 2012 – 2015 роки;

- проаналізувати показники рентабельності за 2012 – 2015 роки;
- виявити наявні резерви та розробити шляхи збільшення рентабельності підприємства.

Об'єктом дослідження виступає діяльність ТОВ «Заваллівський графіт» – єдиного на території України підприємства, що займається видобутком і переробкою природного графіту.

Предметом дослідження є методичні та теоретичні аспекти формування рентабельності підприємства та шляхів її підвищення.

В дослідженні поставленої проблеми використовувались наступні методи: збір фінансової звітності підприємства та наукової інформації; аналіз та синтез; статистичний метод та метод дослідження інформації; застосування математично-статистичних методів і моделей економіки підприємства.

У процесі написання випускної бакалаврської роботи була вивчена нормативно-правова база з даної тематики, проаналізовані праці вітчизняних та зарубіжних вчених економістів (монографії, підручники, статті з періодичних видань), фінансова звітність ТОВ «Заваллівський графіт» 2012 – 2015 рр., основні положення підприємства та електронні ресурси.

Практичне значення роботи полягає у можливості використання отриманих результатів аналізу діяльності досліджуваним підприємством, подальшій розробці і пошуку шляхів підвищення рівня рентабельності.

Апробація результатів роботи була проведена на наукових конференціях серед студентів та на Всеукраїнському та міжвузівському конкурсах наукових робіт. Матеріали дослідження були опубліковані у збірниках наукових статей факультету економіки і управління підприємництвом Одеського національного економічного університету.

Структура і обсяг роботи: бакалаврська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та 8 додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи становить 89 сторінок комп'ютерного тексту, містить 16 таблиць, 7 рисунків та 13 формул.

ВИСНОВКИ

Ринкова економіка вимагає від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, подолання безгосподарності, активізації підприємництва, ініціативи і т.д.

Задача економічного аналізу за рентабельністю – виявити вплив зовнішніх та внутрішніх чинників, визначити суму прибутку, отриману в результаті дії основних внутрішніх чинників, що відбивають трудові вкладення робітників і ефективність використання виробничих ресурсів. Вся доцільна діяльність людини, так чи інакше, пов'язана з проблемою ефективності. В основі цього поняття лежить обмеженість ресурсів, бажання заощадити час, отримувати якомога більше продукції із доступних ресурсів.

Проблема ефективності – це завжди проблема вибору. Вибір стосується того, що виробляти, які види продукції, яким способом, як їх розподіляти і який обсяг ресурсів використовувати для поточного і майбутнього споживання. Рівень ефективності впливає на вирішення цілого ряду соціальних і економічних завдань, таких як швидке економічне зростання, підвищення рівня життя населення, зниження інфляції, поліпшення умов праці і відпочинку. Найважливішими показниками кінцевих результатів та сукупної ефективності виробництва в умовах ринкової економіки є прибуток та рентабельність (прибутковість).

Узагальнюючим результативним показником виробничо-фінансової діяльності промислового підприємства і джерелом фінансових накопичень є прибуток. Однак для оцінки ефективності роботи підприємства недостатньо використовувати тільки показник прибутку. Показник рентабельності взаємопов'язаний з усіма показниками ефективності виробництва, зокрема із фондомісткістю, продуктивністю і швидкістю оборотності. Тому рентабельність можна назвати інструментом управління ефективністю підприємства.

Рентабельність в умовах ринку – це кінцева мета і рушійний мотив будь-якого комерційного виробництва на підприємстві. У нашій дипломній роботі проаналізовано ефективність діяльності ТОВ «Заваллівський графіт» за період роботи із 2012 по 2015 роки.

Підприємство ТОВ «Заваллівський графіт» – це організація, що займається видобутком та виробництвом графітової продукції. Аналога такому підприємству в Україні немає і бути не може, тому що поклади такої високоякісної руди знаходяться тільки в Кіровоградській області.

Для оцінки ефективності діяльності підприємства в роботі були розраховані показники рентабельності діяльності ТОВ «Заваллівський графіт» за 2012-2015 рр. та проведено аналіз отриманих результатів, крім того запропоновано заходи, щодо збільшення рівня рентабельності на підприємстві. Для розрахунку були використані дані фінансової та статистичної звітності.

Проведений аналіз показав, що:

1. Рентабельність продукції у цілому, за аналізований період зросла на 2,711%, із 4,327% у 2012 році до 7,038% у 2015, що свідчить про ефективне використання витрат на виробництво і збут.

2. Рентабельність продажів, показує ефективність ринкової діяльності підприємства, адже зростає у 2015 порівняно із 2012 роком на 2,428%, із 4,147% до 6,575%.

3. Рентабельність активів збільшується незначними темпами із 0,136% до 1,116% у 2015, тобто на 0,98%.

4. Рентабельність власного капіталу зросла за аналізований період на 1,894%, із 0,207% до 2,101%, що вказує на ефективне використання власного капіталу.

5. Збитковість операційної діяльності у 2012 році -0,179% викликана отриманим збитком від операційної діяльності, однак до 2015 рентабельність зросла на 1,486% і становить 1,307%, що свідчить про оптимізацію використання операційних витрат.

6. Збитковість операційної та чистої рентабельності реалізованої продукції у 2012 році, отримана через від'ємний операційний прибуток та чистий результат, була виправлена на рентабельність у 2015 році за рахунок збільшення на 1,477% та 247,45% відповідно.

7. Рентабельність оборотного капіталу зросла на 2,091% за аналізований період, що говорить про здатність підприємства отримувати прибуток від операційної діяльності.

Основною причиною зростання рівня рентабельності стало збільшення прибутку підприємства, однак значне зростання собівартості у 2014 році привело до понесення збитків, які вдалося виправити уже у 2015. Таким чином, можемо зробити висновок про те, що ТОВ «Заваллівський графіт» станом на 2015 рік є успішним і рентабельним підприємством.

Для підвищення рентабельності на аналізованому підприємстві були запропоновані наступні заходи:

- 1) Зменшення витрат на електроенергію за рахунок впровадження енергозберігаючого обладнання, а саме заміна енергозатратних ламп ЛОН-500 на енергозберігаючі світлодіодні PAR LP-96 50W.
- 2) Зростання обсягу реалізації на 20% та зменшення ціни на продукцію на 20%, співпраця із найбільшими підприємствами України.

Пропозиції щодо підвищення рентабельності підприємства і очікуваний ефект від них відобразимо в таблиці 3.16

Таблиця 3.16

Показники економічної ефективності

<i>Показник</i>	<i>До впровадження заходів</i>	<i>Після впровадження заходів</i>	<i>Абсолютні зміни</i>
Рентабельність продукції,%	7,038	7,678	0,640
Рентабельність продажів,%	6,575	7,131	0,556

Після впровадження пропозицій щодо підвищення рівня рентабельності на підприємстві ТОВ «Заваллівський графіт» рентабельність продукції

збільшиться на 0,64% і становитиме 7,678% та рентабельність продажів зросте на 0,556% і складатиме 7,131%.

У цілому усі запропоновані в роботі заходи позитивно впливають на підвищення ефективності діяльності підприємства, і дозволяють надалі розвивати виробничу та збутову діяльність та ефективно функціонувати на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Блонська В. І. Стратегічне управління прибутком підприємства / В. І. Блонська // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 6. – С. 89 – 92.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І. М. Бойчик. – К. : Атіка, 2002. – 480с.
3. Болюх М. А. Економічний аналіз : Навч. посіб. / М. А. Болюх, В. З. Бурчевський, М. І. Горбаток; за ред. акад. НАНУ, проф. М. Г. Чумаченка. – К. : КНЕУ, 2001. – 540 с.
4. Великих К. О. Ефективність створення і споживання промислових виробів [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук: 08.07.11 / К. О. Великих. – Харків, 2006. – 19 с.
5. Верхоглядова Н. І. Зміст та значення прибутку як головної рушійної сили ринкової економіки / Н. І. Верхоглядова // Економічний простір. – 2010. – № 21. – С. 312 – 320.
6. Гладких Т. В. Фінансовий облік : навч. посіб. / Т.В. Гладких. – К. : Центр навч. літератури, 2007. – 480 с.
7. Долгоруков Ю. А. Управління ефективністю використання обігових коштів у промисловості / Ю. А. Долгоруков // Фінанси України. – 2006. – № 11. – С. 103 – 105.
8. Елисеенко К. А. Теоретико-методические аспекты выявления резервов роста рентабельности / Елисеенко К. А. // Экономика и управление: новые вызовы и перспективы – 2013. – № 4. – С. 153 – 156.
9. Ефимова О. В. Економічний аналіз : навч. посіб. для студ. вищ. закл. / О. В. Ефимова, М. В. Мельник. – 4-е изд., испр. и доп. – М. : Омега-Л, 2009. – 451 с.
10. Загнітко В. А. Динаміка видобування та реалізації графіту в Україні та світі / В. А. Загнітко // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2012. – №4. – С. 32 – 35.
11. Заяц Н. Н. Производство и применение чешуйчатого графита Завальевского месторождения: Монография. – Завалье, 2004. – 196 с.

12. Звірько Г. П. Методичні підходи щодо аналізу прибутковості господарської діяльності суб'єкта господарювання / Звірько Г. П. // Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут», Розділ «Технічний прогрес та ефективність виробництва». – 2011. – №7. – С. 28 – 36.
13. Зінченко О. А. Визначення показників рентабельності на основі величини якості прибутку // [Текст] Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2009. – № 2. – С.150 – 155.
14. Илясов Г. О. Оценка финансового состояния предприятия / Г. О. Илясов // Экономист. – 2014. – № 6. – С. 50–54.
15. Іщук С. О. Методичні підходи до визначення тривалості виробничого циклу / С. О. Іщук // Економіка пром-сті. – 2005. – № 1. – С. 138 – 143.
16. Ковалев В. В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия : учеб. / В. В. Ковалев, О. Н. Волкова. – ПРОСПЕКТ; ТК Велби, 2007. – 424 с.
17. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підруч. для студ. вищ. навч. закладів / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр учб. літ., 2008. – 392 с.
18. Куценко А. В. Організаційно-економічний механізм управління ефективністю діяльності підприємства споживчої кооперації України: монографія / А. В. Куценко. – Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. – 205 с.
19. Лижаченко Н. М., Береговенко О. О., Ніколаєвський В. П. Характеристика схем збагачення графітових руд Заваллівського, Балахівського та Буртинського родовищ Українського щита / Н. М. Лижаченко, О. О. Береговенко, В. П. Ніколаєвський, Р. І. Постолук // Вісник Київського національного університету ім. Т. Г. Шевченка. – 2013. – № 2. – С. 51 – 58.
20. Маркова А. А. Основные факторы, формирующие рентабельность предприятия в условиях становления инновационной экономики региона / Маркова А.А // Фундаментальные и прикладные исследования кооперативного сектора экономики. – 2013. – № 5. – С. 134 – 138.
21. Мен Т. Богатство Англии во внешней торговле. Меркантилизм / под ред. И. С. Плотникова. – Л., 1935. –315 с.

22. Олександренко І. В. Методичні підходи до дігностики ефективності діяльності підприємства [Текст] / І. В.Олександренко // Економічний форум, 2013., т. Вип. 4. –С.126 – 136.
23. Осипов В.І. Економіка підприємства: [Підручник]. – Одеса; Маяк, 2005. – 720 с.
24. Падерин И. Д. Научные и практические аспекты повышения экономической эффективности современного предприятия / И. Д. Падерин // Вісник Академії економічних наук України. – 2003. – № 1. – С. 89–95.
25. Паламарчук А. С. Анализ и оценка деловой активности. Оценка рентабельности предприятия / А. С. Паламарчук // Справ. економіста. – М., 2006. – № 12 (30). – С. 31 – 38.
26. Парето В. Компендиум по общей социологии/ Государственный ун-т Высшая школа экономики; [А. А. Зотов пер. сит.]. – [2-е изд.]. – М. : Издательский дом ГУ ВШЭ, 2008. – 512 с.
27. Писаренко Б.А. Аналіз впливу фондівдачі на показники прибутку і рентабельності / Б.А. Писаренко, Н.Б. Проценко, А.Б. Писаренко // Вісник економічної науки України. – 2012. – № 1 (21). – С. 127 – 130.
28. Плотніченко С.Р. Підвищення економічної ефективності виробництва соняшнику в регіоні / Плотніченко С.Р., Сидорук Б.О. // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки) / За ред. М.Ф. Кропивка. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2013. – № 1 (21), том 2. – С. 256 – 263.
29. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / В. О. Подольська, О. В. Ярш. – Полтава : Полтав. ун-т спожив. кооперації України. – Центр навч. літ., 2007. – 488 с.
30. Поліщук Н.В., Результативність діяльності суб'єктів господарювання: сутність, оцінка, основи регулювання: Монографія.- К.: Київський національний торговельно-економічний університет, 2005. – 252с.

31. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб`єктів господарювання / П. Я. Попович // 2-е вид., перероб. і доп. - Тернопіль: Економічна думка. – 2004. – 416 с.
32. Рац О. М. Визначення сутності поняття «ефективність функціонування підприємства» / О. М. Рац // Економічний простір: зб. наук. праць. – № 15. – Дніпропетровськ: ПДАБА, 2008. – С. 275–285.
33. Сущность и содержание теории управления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://cde.osu.ru/demoversion/course124/1_0.html.
34. Танцюра М. Ю. Стратегія забезпечення рентабельності підприємства / Танцюра М. Ю., Шихмамбетова Д. Л. // Экономика Крыма – 2012 . – №2(39). – С. 113 – 116.
35. Третяк О. Д. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств / О. Д. Третяк // Фінанси України. – 2000. – № 2. – С. 98 – 103.
36. Туріянська М. М. Прибуток – важливе внутрішнє джерело / М. М. Туріянська // Вісник ДонДУЕТ. – 2006. – № 3. – С. 27 – 29.
37. Федорова О. В. Збалансованість як метод управління прибутковістю підприємства / О. В. Федорова // Фінанси. – 2008. – № 3. – С. 45 – 48.
38. Филиппова Т. А., Серебрякова Д. И., Пути повышения прибыли на предприятии // [Наука и экономика](#), 2012. – № 2. – С. 57 – 59.
39. Фомина Е. И., Иода Е. В., Рекомендации по максимизации прибыли на предприятии: обобщение теоретико-методологического опыта // [Социально-экономические явления и процессы](#), 2009. – № 4. – С. 138 – 141.
40. Фролова Л. В. Планирование и контроль на предприятии / Л. В. Фролова // Курс лекций. – Донецк: ДоНУЭТ, 2012. – 115 с.
41. Цал-Цалко Ю. С. Фінансовий аналіз : навч. підруч. для студ. вищ. навч. закладів / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : Центр учб. літ., 2008. – 566 с.
42. Цапук О. Ю., Система критеріїв та показників оцінювання ефективності впровадження інноваційних розробок / О. Ю. Цапук // Маркетинг і менеджмент інновацій – 2013. – №3. – С. 137 – 145.

43. Чернецкая Ю. А. Структура капитала как один из элементов развития предприятия / Ю. А. Чернецкая // Економіка і управління в умовах глобалізації : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф., Донецьк, 1–7 груд. 2010 р., ДонНУЕТ ім. М. Туган-Барановського, Ін-т економіки і управління. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2010. – Т. 2. – С. 290 – 292.
44. Черниш С. С. Економічний аналіз: Навчальний посібник. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.
45. Чумаченка М. Г. Управління вартісно-ризиковими чинниками та часовими аспектами фінансування потреб у капіталі підприємства / М. Г. Чумаченка // Фінанси підприємств. – 2007. – № 3. – С. 119 – 124.
46. Шеремет О. О. Фінансовий аналіз : навч. підруч. для студ. вищ. навч. закладів / О. О. Шеремет. – Кондор-Київ, 2005. – 192 с.
47. Штангрет А. М. Статистика / А. М. Штангрет, О. І. Копилюк. – Київ: Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
48. Янковий Р. В. Шляхи підвищення продуктивності та результативності праці на підприємстві / Р. В. Янковий, Т. С. Харченко // Економіка: реалії часу. – 2013. – № 1. – С. 23 – 26.
49. Ячменьова В. М. Ефективність управління діяльністю промислового підприємства та діагностика загроз: монографія / В. М. Ячменьова , М. В. Височина, О. Й. Сулима. – Сімферополь: ВД АРІАЛ, 2010. – 472 с.
50. Ященко О. І. Економічні та соціальні аспекти оцінки ефективності / О. І. Ященко , О. П. Романюк // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – Вип. 18.6 – С. 237 – 238.